

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО**

**Відділ аспірантури та докторантури
Вокальний та диригентський факультет
Кафедра оперної підготовки та музичної режисури**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з навчальної роботи
проф. Бондарчук В. О.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФП1: «КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СЦЕНІЧНОГО
МИСТЕЦТВА»**

**Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»
Спеціалізація «Музична режисура»
Ступінь вищої освіти «Доктор мистецтва»**

Київ – 2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «**Концепції розвитку сучасного сценічного мистецтва**» для творчих аспірантів ступеня вищої освіти «Доктор мистецтва» у галузі знань 02 «Культура і мистецтво», за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво», спеціалізацією «Музична режисура». – 13 с.

Розробник: Веселовська Г.І. – професор кафедри оперної підготовки та музичної режисури Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, доктор мистецтвознавства, професор, головний науковий співробітник Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України.

Редактор-упорядник: Касьянова О. В. – професор кафедри оперної підготовки та музичної режисури Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського, кандидат мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України.

Рецензент: Безручко О. В. – завідувач кафедри кіно-, телемистецтва Київського університету культури, доктор мистецтвознавства, професор.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри оперної підготовки та музичної режисури Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського.

Протокол № від 2020 року

Завідувач кафедри: Колесник Є. В. – народна артистка України, професор.

Декан факультету: Олексієнко О. В. – кандидат мистецтвознавства, доцент, заслужений артист України, в. о. професора.

Завідувач відділу аспірантури та докторантури: Путятицька О.В., кандидат мистецтвознавства, доцент.

Схвалено Вченою радою НМАУ ім. П. І. Чайковського для творчих аспірантів ступеня вищої освіти «Доктор мистецтва» у галузі знань 02 «Культура і мистецтво», за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво», спеціалізацією «Музична режисура».

Протокол № від 2020 року.

© Веселовська Г.І., 2020 рік

© НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2020 рік

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Анотація, мета та завдання навчальної дисципліни.	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	9
5. Індивідуальне завдання.....	10
6. Методи навчання.....	10
7. Методи контролю.....	10
8. Форма підсумкового контролю успішності навчання.....	10
9. Засоби діагностики успішності навчання	10
10.Рекомендована література.....	11
11.Інформаційні ресурси.....	13

Обсяг годин – 90
 Лекційні – 20
 Семінарські – 20
 Самостійні – 50

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна 3. Дисципліни, які забезпечують здобуття поглиблених знань зі спеціальності, спеціалізації
Модулів – 2	Спеціальність 026 «Сценічне мистецтво» Спеціалізація «Музична режисура»	Рік підготовки: 2-й
Змістових модулів – 2		Семестр: 3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: Реферат		Лекції: 20 годин
		Семінари: 20 годин
		Самостійна робота: 50 год. (у т.ч. ІНДЗ – 10 год.)
		Індивідуальне завдання входить до самостійної роботи
Загальна кількість годин – 90	Ступінь вищої освіти: «Доктор мистецтв»	Вид контролю: Екзамен – 3 семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи – 5		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання: 40 год. (~44,4 %) до 50 год. (~55,6 %).

2. Анотація, мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «**Концепції розвитку сучасного сценічного мистецтва**» є особливості функціонування сценічного мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ століть, що суттєво впливають на професійну діяльність режисера музичного театру.

Місце дисципліни в програмі навчання: базовий фундаментальний курс за спеціальністю, що забезпечує набуття професійних мистецьких та науково-дослідницьких компетентностей творчого аспіранта за ступенем вищої освіти «Доктор мистецтва».

Міждисциплінарні зв'язки.

ГЕ 1: Методологічні засади сучасного філософського знання: концепції, напрями, персоналії.

ГЕ 2: Основна іноземна мова (англійська).

ВВА 1: Філософія культури.

ВВА 2: Естетичні парадигми сучасності.

ФП-2: Новітні тенденції в музичному театрі ХХІ ст.

ЗП-1: Режисура музичного театру (Фах).

ЗП-3: Підготовка творчого мистецького проєкту.

ПД-1: Підготовка науково-дослідного проєкту.

Мета: поглиблення уявлень про найважливіші аспекти функціонування сучасного сценічного мистецтва, специфіку сценічної творчості, нові організаційні форми; розкриття особливостей його багатогранності та поліфонічності; виявлення новітніх аспектів сценічної діяльності, їх актуальності і суголосності суспільній проблематиці ХХІ століття.

Завдання:

- сформулювати уявлення про функціонування сценічного мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ століть;
- засвоїти інформацію, щодо основних естетичних параметрів сучасного сценічного мистецтва;
- з'ясувати та обґрунтувати естетичні пріоритети провідних практиків сцени;
- проаналізувати особливості комунікації та запитів глядачів у практиці сценічного мистецтва;
- виявити концептуальні засади перспективного розвитку сучасного сценічного мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни творчий аспірант повинен:

знати:

- фактичну інформацію, що стосується сценічного мистецтва ХХ – початку ХХІ століть;
- суспільні та політичні фактори, що зумовили виникнення й формування тих чи інших явищ сценічного мистецтва;

- теоретичне обґрунтування новітніх процесів, що мають місце у сучасному сценічному мистецтві;
- особливості функціонування різних видів сценічної діяльності на сучасному етапі;
- специфіку образно-семантичної системи сучасного сценічного мистецтва;
- концептуальні засади діяльності провідних сценічних митців кінця ХХ–початку ХХІ століть.

вміти:

- узагальнювати фактичний матеріал;
- розрізняти види, напрямки, форми, жанри сучасного сценічного мистецтва та їхню специфіку;
- аналізувати практичний і теоретичний доробок провідних діячів сучасного сценічного мистецтва;
- визначати особливості концептуального бачення сучасних сценічних діячів;
- відстежувати та фіксувати новітні явища сучасного сценічного мистецтва;
- застосовувати на практиці теоретичні знання з метою створення якісного артпродукту.

володіти професійними компетенціями:

- спроможністю використовувати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку;
- застосовувати сучасні мистецтвознавчі знання та методології у процесі виконання власного наукового дослідження з метою розв’язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності;
- розумінням специфіки об’єктів дослідження у сфері культури і мистецтва, здатність до критичного мислення, використанням набутого особистісно-професійного досвіду у вирішенні наукових завдань та аналізу міждисциплінарних явищ та процесів;
- готовністю до операційного аналізу, зіставлення, синтезу, порівняння різних мистецьких явищ і процесів для вирішення визначених науково-дослідницьких завдань;
- орієнтацією у просторі сучасного сценічного мистецтва, художніх напрямів, жанрів і стилів мистецтва, творчості, спроможністю характеризувати культурно-мистецькі явища.

Програмні результати навчання:

- здатність до самоаналізу дослідницької діяльності, вміння аналітично мислити, ставити проблему і розуміти шляхи її вирішення;
- спроможність критичного оцінювання результатів дослідження;
- здатність аргументовано викладати і захищати свою наукову позицію в науковій дискусії.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОГО СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА

Змістовний модуль 1. Новітні форми сценічного мистецтва

Тема 1. Перформативність сучасних сценічних форм

Візуальна домінанта сценічного мистецтва. Постдраматичний театр як театрально-видовищна форма, де текст позбавлений пріоритетного начала. Перформанс як явище паратеатральної діяльності, метою якої є підвищення ігрового змісту реального життя. Перформанс як мистецтво рухливих форм, що актуалізує спонтанність, випадковість, непередбачуваність.

Перформанс і постдраматичний театр. Перформанс у сучасній сценічній практиці. Перфоменси та хепенінги як особливі форми імпровізаційного видовища.

Концепція тілесності в сучасному сценічному мистецтві. Фізичний театр і його провідні майстри.

Семінар 1. Концепція перформативності у працях Еріки Фішер-Ліхте

Завдання, план, методичні вказівки та літературу див. у п.9.2. Силабусу.

Тема 2. Неофольклоризм і неоритуальність сучасного сценічного мистецтва

Неоритуальність і неофольклоризм у сучасному сценічному мистецтві. Транслітерація досвіду перформансу в неоритуальних сценічних діях. Антропологічні підходи в сценічній практиці. Синергетичність у використанні простору і часу неоритуального дійства.

Сценічне мистецтво в публічному просторі: реалізація сценічного дійства у просторах вулиці, басейнів, промзон і т. д. Енвайромент як можливість презентації сценічного твору, як реалізація ідеї гри в реальному середовищі. Сценічний твір сайт-специфік.

Семінар 2. Аналіз постдраматичних форм у праці Г.-Т. Лемана

Завдання, план, методичні вказівки та літературу див. у п.9.2. Силабусу.

Тема 3. Синкретизм, синтетизм, взаємодія й поєднання сценічних форм і гуманітарних практик

Виконавські форми сучасного сценічного мистецтва та їхнє поєднання: драматичний театр, танець, музичний театр, фізичний театр, театр ляльок, цирк і т.д. Сценічне мистецтво у комплексі з іншими формами культурної і мистецької діяльності, як то фото, радіотрансляції, кінематограф, відеопроєкції, живопис, скульптура, інсталяції, дизайн тощо.

Сценічне мистецтво і види гуманітарної діяльності (колекціонування, музейна справа, документування тощо). Практика документалізації в сценічному творі. Документ як основа сценічного твору. Site-specific театр.

Семінар 3.Інклюзивні сценічні практики

Завдання, план, методичні вказівки та літературу див. у п.9.2. Силабусу.

Змістовний модуль 2. Сценічне мистецтво в сучасних комунікативних системах

Тема 4. Діджиталізація сценічного мистецтва

Сучасні комп'ютерні технології в сценічному творі. Акустичні і відеоефекти як способи створення художньої образності. Змішана реальність або доповнена реальність в сценічному творі. Поєднання реальних виконавців із віртуальними трьохвимірними дійовими особами, створеними за допомогою комп'ютерних технологій. Комбінація відзнятого матеріалу з об'єктами створеними в трьохвимірному і чотирьохвимірному просторі. Matchmoving як єдність віртуального і реального просторів.

Сценічне дійство із 360-градусною голографією, яка створюється за допомогою лазерних променів, внаслідок чого виникає ілюзія ідеального перегляду.

Трансляція сценічних творів через соціальні мережі та спеціальні платформи online. Віртуальний сценічний твір: додаток для перегляду сценічного твору у віртуальній реальності.

Семінар 4.Сценічне мистецтво online

Завдання, план, методичні вказівки та літературу див. у п.9.2. Силабусу.

Тема 5. Завдання і функції сценічного мистецтва в актуалізації суспільної й політичної проблематики

Суспільна відповідальність сучасного сценічного мистецтва. Сценічний твір як фактор актуалізації важливої проблематики. Фокусування суспільної проблематики, її розробка, адаптація для широкого глядацького загалу.

Концепція комунікативного розвитку в сфері сучасного сценічного мистецтва. Форми позавербальної художньої комунікації в сценічному творі.

Семінар 5.Постколоніальний дискурс сучасного сценічного мистецтва

Завдання, план, методичні вказівки та літературу див. у п.9.2. Силабусу.

МОДУЛЬ 2. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ.

ІНДЗ. Реферат

Тематику, методичні вказівки та літературу див. у п.9.1. Силабусу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
лек.		сем	с.р.	
1	2	3	4	5
МОДУЛЬ 1. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОГО СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА				
Змістовний модуль 1. Новітні форми сценічного мистецтва				
Тема 1. Перформативність сучасних сценічних форм	8	4		4
Семінар 1. Концепція перформативності у працях Еріки Фішер-Ліхте	8		4	4
Тема 2. Неофольклоризм і неоритуальність сучасного сценічного мистецтва	8	4		4
Семінар 2. Аналіз постдраматичних форм у праці Г.-Т. Лемана	8		4	4
Тема 3. Синкретизм, синтетизм, взаємодія й поєднання сценічних форм і гуманітарних практик	8	4		4
Семінар 3. Інклюзивні сценічні практики	8		4	4
Разом за змістовим модулем 1	48	12	12	24
Змістовний модуль 2. Сценічне мистецтво в сучасних комунікативних системах				
Тема 4. Діджиталізація сценічного мистецтва	8	4		4
Семінар 4. Сценічне мистецтво online	8		4	4
Тема 5. Завдання і функції сценічного мистецтва в актуалізації суспільної й політичної проблематики	8	4		4
Семінар 5. Постколоніальний дискурс сучасного сценічного мистецтва	8		4	4
Разом за змістовим модулем 2	32	8	8	16
Усього годин за МОДУЛЕМ 1	80	20	20	40
МОДУЛЬ 2. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ				
ІНДЗ. Реферат	10			10
Усього годин за МОДУЛЕМ 2	10			10
Разом з дисципліни	90	20	20	50

5. Індивідуальне завдання

3 семестр

ІНДЗ. Реферат (за вибором у контексті майбутніх творчого мистецького та науково-дослідного проєктів)

5. Методи навчання

Аспірантоцентрований, особистісно-орієнтований підхід у викладанні з використанням традиційних та інноваційних методів навчання і самонавчання.

Вербальний: лекція, навчальна дискусія, обговорення.

Наочний: перегляд візуальних матеріалів (відео, ілюстрації, фотографії).

Аналітичний: аналіз аудіо-відеоматеріалів, ілюстрацій.

Мистецтвознавчий: типологічний, жанровий, стилістичний, інтерпретаційний.

Дистанційний: online лекції, вебінари, консультації в Zoom та Skype, платформа Moodle.

7. Методи контролю

Міжсесійний (поточний) контроль

Вербальний: співбесіда, контрольне опитування, відповідь на семінарі.

Аналітичний: аналіз матеріалів до семінарів.

8. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Комплексний екзамен: білети, реферат, його захист.

9. Засоби діагностики успішності навчання

Усна відповідь на питання екзаменаційних білетів.

Аналіз реферату.

Доповідь на захисті реферату.

10.Рекомендована література

Базова

1. Арто А. Театр и его двойник. Москва, 1993.
2. Баканурський А., Корнієнко В. Театрально-драматичний словник ХХ століття. Київ, 2009.
3. Барба Е. Паперове каное. Путівник по театральній антропології. Санкт-Петербург, 2001.
4. Барба Э. Саварезе Н. Словарь театральной антропологии. Тайное искусство исполнителя. Москва, 2010.
5. Березкин В. Роберт Уилсон. Театр художника. Москва, 2003.
6. Брук П. Жодних секретів: Думки про акторську майстерність і театр. Санкт-Петербург, 2005.
7. Брук П. Пустое пространство. Москва, 2003.
8. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перформер. Санкт-Петербург, 1999.
9. Годер Д. Художники, визионеры, циркачи. Очерки визуального театра. Москва, 2012.
10. Дебор Ги. Общество спектакля. Москва, 2018.
11. Клековкін О. THEATRICA: Практика сцени. Лексикон. Київ, 2010.
12. Клековкін О. THEATRICA: Лексикон. Київ, 2012.
13. Леман Х.-Т. Постдраматический театр. Москва, 2013.
14. Маньковская Н. Б. Эстетика постмодернизма. Санкт-Петербург, 2000.
15. Паві П. Словник театру. Санкт-Петербург, 2009.
16. Режиссерский театр. Разговоры под занавес века. Москва, 1999.
17. Театр: история, теория, практика. Сборник статей. Санкт-Петербург, 2013.
18. Український театр ХХ століття: Антологія вистав. Київ, 2012.
19. Фишер-Лихте Э. Эстетика перформативности. Москва, 2015.
20. Черкашина-Губаренко М. Оперный театр в пространстве меняющегося мира. Харків, 2013.
21. Braun E. The Director and The Stage: From Naturalism to Grotowski. New York, 1982.
22. Dixon, S., 2007. Digital Performance: A History of New Media in Theater, Dance, Performance Art, and Installation. Cambridge: MIT Press.
23. Fernandes C. Pina Bausch and the Wuppertal Dance Theater: the aesthetics of repetition and transformation. New York: P. Lang, 2001.
24. Fischer-Lichte Erika. The Semiotics of Theater. Indiana University Press, 1992.
25. Fischer-Lichte Erika. The Transformative Power of Performance: A New Aesthetics. London and New York, 2008.
26. Goldberg R. Performance Art: From Futurism to the Present. London: Thames and Hudson LTD, 2001.
27. Grau O. Virtual Art : from Illusion to Immersion. The MIT Press Cambridge, Massachusetts London, England, 2003.

28. Hammond W., Stewart D. *Verbatim Theatre Techniques // Contemporary Documentary Theatre*. UK: Oberon Books. 2008.
29. Kennedy Dennis. *The Spectator and the Spectacle: Audiences in Modernity and Postmodernity*. Cambridge, 2009.
30. Schechner R. *Performance Theory*. London and New York: Routledge, 2003.
31. Veselovska Hanna. *Dead and Alive in the Digital Technologies Theatre // Художня культура. Актуальні проблеми*. Вип. 14. К.: ІПСМ НАМ України, 2018. С.160–162.
- Допоміжна**
32. Веселовська Г. Концепт «мрії» в музичному театрі України // *Актуальні проблеми музичного театру в контексті соціо-культурних викликів сучасності : матеріали міжнар. Наук.-практ. конф. Київ, 2-3 березня 2020., Київ, 2020. С. 13–17.*
33. Веселовська Г. Постколоніальний дискурс в інсценізаціях сучасної української прози театрами України // *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво. Том. 2. №1., 2019. С. 73–85.*
34. Данченко С. *Бесіди про театр*. Київ, 1999.
35. Ермакова О. А. *Новые выразительные средства в зарубежной хореографии второй половины XX века (творческие поиски М. Бежара и Д. Ноймайера): автореф. дис. канд. искусствоведения*. Санкт-Петербург, 2003.
36. Каюа Р. *Людина та сакральне*. Київ, 2003.
37. *Режисура українського театру. Традиції і сучасність*. Київ, 1990.
38. Свириденко Д. *Феномен віртуальної реальності у широкому розумінні та його об'єктивізації // Мультиверсум. Філософський альманах*. Київ: Центр духовної культури, 2008. № 68.
39. Чепалов О. І. *Танець як знакова система (проблеми семіотичного аналізу хореографічних текстів) // Художня культура: Актуальні проблеми : наук. вісн. Київ, 2004. Вип. 1. С. 260–270.*
40. Шабаліна О. *Пластичність. Мова. Тіло*. Київ, 2017.
41. *Anthropology, Theatre, and Development: The Transformative Potential of Performance / eds. Alex Flynn, Jonas Tinius*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2015.
42. Balme C. *Decolonizing the Stage: Theatrical Syncretism and Post-colonial Drama*. Oxford: Clarendon Press, 1999.
43. Kosinski D. *Slownikteatru*. Krakow, 2009.
44. Ricoeur Paul. *Archives, Documents, Traces // Time and Narrative (Tempset Récit)*. 3 Vols. Trans. Kathleen McLaughlin and David Pellauer. Chicago: University of Chicago Press, 1988.

45. Veselovska Hanna. Capabilities and constrains of the communicative model in the immersive theatre // Patterns. Models. Designs. Art Readings. Thematic Peer-reviewed Annual in Art Studies, Volumes I-II 2019. IINewArt. Софія, 2020. С. 250–257.

46.

11.Інформаційні ресурси

<http://tags.common.gc.cuny.edu>

<http://www.bitef.rs/>

<http://www.vimercateragazzifestival.it>

<https://www.theaterderzeit.de>

http://www.riminiprotokoll.de/website/de/project_2417.html